

37. Interpelácia podpredsedníčky Národnej rady Slovenskej republiky E. Jurinovej a poslanca Národnej rady Slovenskej republiky R. Vašečku na ministra školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky D. Čaploviča podaná 24. septembra 2013 vo veci využívania knihy o LGBTI v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu na stredných školách

Erika Jurinová a Richard Vašečka

poslanci Národnej rady Slovenskej republiky

Dušan Čaplovič

minister školstva, vedy, výskumu

a športu Slovenskej republiky

SEKRETARIAT PREDSEDU NÁRODNEJ RADY SLOVENSKEJ REPUBLIKY		
Dátum zaznamenania:		
24-09-2013		
Číslo spisu: <i>PLEJS-691/2013</i>		
Listy: <i>1/-</i>	Prílohy: <i>1/7</i>	
RZ	ZH	LU

V Bratislave dňa 24. septembra 2013

Vážený pán minister,

v súlade s článkom 80 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava“) a § 129 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov si Vám dovoľujeme podať interpeláciu vo veci možného využívania knihy o lesbách, gejoch, bisexuálnych, transrodových a intersexuálnych osobách (ďalej len „knihy o LGBTI“) v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu na slovenských stredných školách.

Podľa zverejnených informácií sa na slovenských stredných školách v súlade s rozhodnutím príslušného riaditeľa školy umožnilo používať asi 100-stranovú knihu o LGBTI (napr. na webovej stránke http://udalosti.noviny.sk/z-domova/12-08-2013/skoly-dostanu-nove-ucebnice-o-gayoch-a-lesbach.html?fb_action_ids=149561578584859&fb_action_types=og.recommends).

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo zahraničných vecí“) podporilo tento projekt dotáciou vo výške 15 000 eur. Podľa vyjadrenia hovorca ministerstva zahraničných vecí Petra Suska „Dotačná komisia odporučila schváliť dotáciu pre inštitút ľudských práv, keďže projekt si zakladá za cieľ odstraňovanie homofóbie a eliminovanie predsudkov, ktoré sú vo verejnosti vo vzťahu k osobám k inej sexuálnej orientácii. Podporili sme ich sumou 15 000 eur ...“. Podľa tlačového oddelenia Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo školstva“) „používanie takýchto doplnujúcich textov a materiálov nie je v kompetencii ministerstva školstva, ale riaditeľa príslušnej

školy.“ (<http://udalosti.noviny.sk/z-domova/12-08-2013/skoly-dostanu-nove-ucebnice-o-gayoch-a-lesbach.html>).

Z § 13 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“) vyplýva, že na vzdelávanie v školách podľa tohto zákona možno používať učebnice, učebné texty a pracovné zošity schválené ministerstvom školstva, učebnice odporúčané ministerstvom školstva a aj iné učebné texty a pracovné zošity, ktoré sú v súlade s cieľmi a princípmi školského zákona. Podľa zverejnených informácií by nemalo ísť o schválený učebný materiál, preto predpokladáme, že ide o „iný učebný text, resp. iný pracovný zošit“ v zmysle § 13 ods. 1 prvej vety školského zákona.

Používanie knihy o LGBTI na školách bez zodpovedajúceho rozhodnutia rodičov, ako aj bez súhlasu príslušného žiaka a učiteľa považujeme vzhľadom na závažnosť a citlivosť v nej spracovanej problematiky a na jej možný negatívny vplyv na žiakov za neprijateľné. Takéto používanie by podľa nášho názoru bolo v rozpore nielen s princípmi vyjadrenými v § 3 písm. h) a m) školského zákona, ale aj s nižšie uvedenými ustanoveniami platného právneho poriadku Slovenskej republiky.

Podľa § 3 písm. h) a m) školského zákona sú výchova a vzdelávanie podľa tohto zákona založené na princípe slobodnej voľby vzdelávania s prihliadnutím na očakávania a predpoklady detí a žiakov a na princípe posilnenia výchovnej stránky výchovno-vzdelávacieho procesu prostredníctvom všetkých vyučovacích predmetov, ale aj špecifickými výchovnými zamestnaniami zameranými na rozvoj citov a emócií, ... na sebakontrolu a sebariadenie, na mravné hodnoty

Pripomíname aj článok 24 ods. 1 prvú vetu Ústavy, podľa ktorej sa zaručujú sloboda myslenia, svedomia, náboženského vyznania a viery. Podľa článku 41 ods. 4 Ústavy starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov a deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť. V zmysle § 28 ods. 1 písm. a) zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“) súčasťou rodičovských práv a povinností sú najmä sústavná a dôsledná starostlivosť o výchovu, zdravie, výživu a všestranný vývoj maloletého dieťaťa. V zmysle § 28 ods. 2 zákona o rodine sú rodičia pri výkone rodičovských práv a povinností povinní chrániť záujmy maloletého dieťaťa. Podľa § 30 ods. 1 zákona o rodine rozhodujúcu úlohu vo výchove dieťaťa majú rodičia. Rodičia majú právo vychovávať deti v zhode s vlastným náboženským a filozofickým presvedčením.

Sme presvedčení, že obsah vyučovania s použitím knihy o LGBTI bude v mnohých prípadoch v priamom rozpore so svedomím, náboženským vyznaním alebo vierou žiaka alebo učiteľa, ako aj s právami a povinnosťami rodičov zakotvenými v Ústave a v zákone o rodine. Nemožno preto podľa nášho názoru akceptovať, aby žiaci stredných škôl bez ich súhlasu a vzhľadom na článok 41 ods. 4 Ústavy a § 28 ods. 1 písm. a), § 28 ods. 2 a § 30 ods. 1 zákona

o rodine ani bez súhlasu ich rodičov boli povinní zúčastňovať sa na vyučovaní s použitím tohto učebného materiálu.

Článok 41 ods. 1 Ústavy garantuje osobitnú ochranu detí a mladistvých, pričom sa táto ochrana vzťahuje nielen na ich zdravý fyzický vývin, ale aj na ich zdravý psychický vývin a mravný vývin. Nemožno preto pripustiť, aby bol priaznivý vývin maloletých ohrozený priamo na vyučovaní v rámci povinnej školskej dochádzky. **Zverejnené ciele používania knihy o LGBT, napr. zníženie pretrvávajúcich negatívnych stereotypov, nemôžu ospravedlniť negatívny dopad najmä na morálny vývin mladistvých.** V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť aj zákaz zneužitia práv podľa článku 17 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Umožnenie použitia knihy o LGBTI ako učebného textu by mohlo byť v mnohých prípadoch tiež v rozpore s

- právom žiaka na úctu k jeho vierovyznaniu a svetonázoru zakotveným v § 144 ods. 1 písm. g) školského zákona,

- právom žiaka na organizáciu výchovy a vzdelávania primeranú jeho veku, schopnostiam, záujmom, zdravotnému stavu a v súlade so zásadami psychohygieny ustanoveným v § 144 ods. 1 písm. j) školského zákona a

- právom žiaka na úctu k svojej osobe a na zabezpečenie ochrany proti psychickému a sexuálnemu násiliu ustanoveným v § 144 ods. 1 písm. k) školského zákona.

Zákonný zástupca žiaka alebo zástupca zariadenia síce má na základe § 144 ods. 6 písm. f) školského zákona právo vyjadrovať sa k výchovno-vzdelávaciemu programu školy (ďalej len „školský vzdelávací program“) alebo školského zariadenia prostredníctvom orgánov školskej samosprávy, takéto vyjadrenie však nemusí byť riaditeľom školy akceptované. Školský vzdelávací program je v zmysle § 7 ods. 1 školského zákona základným dokumentom školy, podľa ktorého sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie v školách podľa tohto zákona. Školský vzdelávací program vydáva riaditeľ školy po prerokovaní v pedagogickej rade školy a v rade školy. (Ak ide o novozriaďovanú školu, odborné vypracovanie školského vzdelávacieho programu zabezpečí zriaďovateľ školy.)

Podľa § 7 ods. 3 školského zákona školský vzdelávací program musí byť vypracovaný v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania podľa tohto zákona a s príslušným štátnym vzdelávacím programom. V zmysle § 7 ods. 7 školského zákona súlad školského vzdelávacieho programu so štátnym vzdelávacím programom, cieľmi a princípmi výchovy a vzdelávania ustanovenými školským zákonom kontroluje Štátna školská inšpekcia. Podľa § 5 ods. 2 písm. b) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej správe v školstve“) za vypracovanie a dodržiavanie školského vzdelávacieho programu a výchovného programu zodpovedá riaditeľ.

Riaditeľ však podľa § 5 ods. 2 písm. d) zákona o štátnej správe v školstve **zodpovedá aj za dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov, ktoré súvisia s predmetom činnosti školy alebo školského zariadenia.** V nadväznosti na vyššie uvedené ustanovenia právneho poriadku Slovenskej republiky sa domnievame, že ak by sa na základe rozhodnutia riaditeľa používala na strednej škole kniha o LGBTI, tento riaditeľ by súčasne nedodržiaval ustanovenie § 5 ods. 2 písm. d) zákona o štátnej správe v školstve.

Čo sa týka ďalších oprávnených subjektov, samosprávny kraj, ktorý je v rámci preneseného výkonu štátnej správy zriaďovateľom stredných škôl, školský vzdelávací program iba prerokuje. Pri zaradovaní škôl a školských zariadení do siete má v tejto súvislosti rozhodujúci význam ministerstvo školstva, keďže v rámci žiadosti mu je predkladaný aj školský vzdelávací program alebo výchovný program a školu a školské zariadenie možno zriadiť až po ich zaradení do siete.

Školský vzdelávací program obsahuje o. i. **učebné osnovy a učebný plán (zoznam konkrétnych učebníc ani ďalších učebných materiálov či pomôcok však nie je podľa školského zákona povinnou náležitosťou týchto dokumentov).** Z uvedených dôvodov nepovažujeme platnú právnu úpravu za dostačujúcu, nakoľko rodičia nemôžu na jej základe rozhodovať o konkrétnych učebných materiáloch používaných v rámci vzdelávania a výchovy ich detí. Keďže školský vzdelávací program nemusí podľa školského zákona obsahovať zoznam učebníc, učebných textov a pracovných zošitov, nemusia sa podľa nášho názoru rodičia pred začiatkom predmetného vyučovacieho procesu na strednej škole vôbec dozvedieť, že ich dieťa má v rámci vyučovania používať knihu o LGBTI, a teda sa v tomto prípade nebudú môcť k tejto veci ani včas vyjadriť.

Zastávame názor, že používanie knihy o LGBTI nie je v súlade s viacerými vyššie uvedenými ustanoveniami právnych predpisov, ani s cieľmi a princípmi výchovy a vzdelávania uvedenými v školskom zákone. Sme tiež presvedčení, že **knihu o LGBTI nemožno napriek vyhláseniam a propagácii zo strany určitých mimovládnych organizácií, napr. Inštitútu ľudských práv alebo Iniciatívy Inakosť považovať za vhodný prostriedok na dosiahnutie cieľov podľa § 4 školského zákona, najmä na dosiahnutie rešpektovania etických hodnôt.**

Dovoľujeme si pritom poukázať na článok zverejnený na webovej stránke <http://www.beo.sk/domace-udalosti/1649-institut-ludskych-prav-pozadie-a-suvislosti> popisujúci kontroverzné aktivity Inštitútu ľudských práv vrátane údajných kontroverzných vyjadrení jeho výkonného riaditeľa Petra Weisenbachera a údajné prepojenie Inštitútu ľudských práv na ľavicovú frakciu strany SMER-SD.

Takisto upozorňujeme, že ministerstvo školstva podľa § 13 ods. 5 školského zákona **bezplatne poskytuje len schválené učebnice, schválené učebné texty a schválené pracovné zošity.** Kontroverzné knihy o LGBTI bude teda v prípade záujmu pravdepodobne financovať samotná stredná škola, ak jej ich neposkytne vydavateľ či iná osoba (napr. mimovládna organizácia) bezplatne.

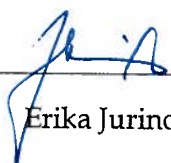
V poslednom čase sa na nás v predmetnej veci obracajú viacerí znepokojení občania, najmä rodičia, ktorí si neprajú, aby o konkrétnom obsahu výchovy a vzdelávania ich detí týkajúcom sa tak citlivých tém ako sexualita, resp. sexuálna orientácia rozhodoval niekto iný.

V nadväznosti na vyššie uvedené skutočnosti si Vás formou tejto interpelácie dovoľujeme požiadať o vysvetlenie zodpovedaním nasledujúcich otázok:

1. Akým spôsobom zabezpečilo ministerstvo školstva (vrátane úpravy obsahu právnych predpisov patriacich do jeho pôsobnosti), resp. jednotlivé stredné školy právo rodičov vyplývajúce najmä z čl. 41 ods. 4 Ústavy a z § 28 ods. 1 a 2 a § 30 ods. 1 zákona o rodine odmietnuť neželaný ideologický vplyv knihy o LGBTI na ich deti?
2. Akým spôsobom bolo v tejto súvislosti zabezpečené právo rodičov odmietnuť neželaný, resp. podľa ich názoru aj negatívny vplyv obdobného učebného materiálu či obdobnej učebnej pomôcky na ich deti?
3. Akým spôsobom môžu rodičia v súvislosti s výchovou a vzdelávaním ich detí na základných školách a stredných školách využiť práva vyplývajúce z čl. 41 ods. 4 Ústavy a z § 28 ods. 1 a 2 a § 30 ods. 1 zákona o rodine v praxi? Ak ich v určitých prípadoch nemôžu vykonávať, ako a kedy plánujete výkon týchto práv v Slovenskej republike zabezpečiť?
4. Zvažovali ste novelizáciu školského zákona a súvisiacich právnych predpisov na účel posilnenia rozhodujúcej úlohy rodičov pri výchove ich dieťaťa, napr. posilnením postavenia rodičov v rámci rozhodovania o obsahu školského vzdelávacieho programu a o používaní konkrétnych učebných materiálov a učebných pomôcok?
5. Zvažovali ste umožniť konečné rozhodovanie v etických veciach (najmä týkajúcich sa obsahu školského vzdelávacieho programu a používania konkrétnych učebných materiálov a učebných pomôcok) rodičom?
6. Zvažovali ste po získaní informácie o vydaní, resp. budúcom vydaní knihy o LGBTI negatívny dopad používania tejto knihy na stredných školách na morálny vývin a psychický vývin maloletých?
7. Zvažovali ste možný negatívny dopad používania knihy o LGBTI na mnohých učiteľov stredných škôl?
8. Zvažovali ste možný nesúlad používania knihy o LGBTI a možný nesúlad používania obdobného učebného materiálu v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu na školách s medzinárodne aj ústavne garantovaným právom slobody myslenia, svedomia, náboženského vyznania a viery?
9. Akým konkrétnym druhom učebného materiálu je kniha o LGBTI? Ide o iný učebný text, resp. pracovný zošit v zmysle § 13 ods. 1 prvej vety školského zákona, ktorý má byť v súlade s cieľmi a princípmi školského zákona?
10. Z čoho vyplýva, že je kniha o LGBTI určená výlučne pre stredné školy?

11. Prispelo na vydanie knihy o LGBTI finančne aj ministerstvo školstva? Súhlasilo ministerstvo školstva (resp. Štátna školská inšpekcia) s jej vydaním?

S úctou

Erika Jurinová
Richard Vašečka